

70276 - İBLİS (ŞEYTAN) ATEŞTEN YARATILMIŞ OLDUĞU HALDE CEHENNEMDE NASIL AZAP GÖRECEKTİR?

Soru

İblis (şeytan) cehenneme girecek midir? Ateşten yaratıldığı halde cehenneme nasıl girecektir?
İblisin nasıl azap göreceğine dâir bir delil var mıdır?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Birincisi: İblis, orada ebedî kalmak üzere cehenneme girecektir. Bunda şüphe yoktur. Nitekim Allah Teâlâ, iblisin âhirette varacağı yeri birçok âyette zikretmiştir. Bu âyetlerden bazıları şunlardır:

1. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ... قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْهُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ
[مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ] سورة الأعراف: ١٢ - ١٨

"Allah buyurdu ki: Ben sana emrettiğimde seni secde etmekten alıkoyan nedir? İblis: Ben (yaratılış olarak) ondan daha üstünüm.Çünkü sen beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın (İblis, ateşin çamurdan daha üstün şerefli gördü). Allah (İblis'e) buyurdu ki: O halde in oradan (cennetten)! Orada büyüklük taslamak haddin değildir. Çık (cennetten)! Çünkü sen, aşağılıklardansın.(İblis, Allah'ın rahmetinden ümidini kesince) şöyle dedi: Bana, (insanların) tekrar dirilecekleri güne kadar mühlet ver. Allah buyurdu ki: Haydi, sen (birinci sûra üfleninceye kadar) mühlet verilenlerdensin.İblis dedi ki: Öyle ise beni azdırmana karşılık, yemin ederim ki, ben de onları (insanları) saptırmak için senin dosdoğru yolunun üzerine oturacağım (onları İslâm'dan saptıracağım).Sonra onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından geleceğim (onları haktan saptırıp bâtılı onlara güzel göstereceğim) ve sen, onların çoğunu şükredenlerden

bulmayacaksın. Allah buyurdu ki:Haydi, yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan (cennetten) çık!
Andolsun ki, onlardan kim sana uyarsa, seni de onları da hepinizi cehenneme dolduracağım!"[1]

İmam Taberî -Allah ona rahmet etsin- bu âyetleri tefsir ederken şöyle demiştir:

"Bu, Allah Teâlâ'dan bir yemindir. Allah Teâlâ, Âdem oğlundan kim Allah'ın düşmanı İblis'e uyar ve ona itaat ederse, onların hepsiyle yani İblis'e uyan Âdem oğlundan kâfir olanlarla İblis ve onun zürriyetinden olanlarla cehennemi dolduracağına dâir yemin etmiştir."[2]

2. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ... إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ . وَإِنَّ جَهَنَّمَ
[لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ . لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ] [سورة الحجر: ٣٢ - ٤٤]

"Allah buyurdu ki: Ey İblis! Secde edenlerle beraber olmayışının (meleklerle secde etmeyişinin) sebebi nedir? İblis (kibir ve hasedini göstererek):Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan yarattığın bir insana secde edecek değilim, dedi.Allah buyurdu ki: Öyleyse oradan (cennetten) çık! Artık sen, (her türlü hayırdan) kovuldun! Şüphe yok ki kıyâmet gününe kadar lânet (ve rahmetimden uzaklaşmak) senin üzerine olacaktır! İblis: Rabbim! Öyleyse (kulların) tekrar dirileceği güne kadar bana mühlet ver, dedi. Allah: Sen, bilinen bir vakte kadar (birinci sûra üfleninceye kadar) kendilerine mühlet verilenlerdensin, buyurdu. İblis dedi ki: Rabbim! Beni azdırmana karşılık, ben de yeryüzünde onlara (günahları) süsleyeceğim (güzel göstereceğim) ve onların hepsini mutlaka azdıracağım (hidâyetten saptıracağım). Ancak onlardan (kendilerine hidâyet ettiğin ve yalnızca sana ibâdet eden) ihlaslı kulların müstesnâ. Allah buyurdu ki: İşte bana (ve cennetime kolayca) varılan dosdoğru yol, budur. Şüphe yok ki (bana ihlasla ibâdet eden) kullarım üzerinde senin bir hâkimiyetin yoktur.Ancak azgınlardan sana uyanlar müstesnâ.Cehennem mutlaka onların (İblis ve ona uyanların) hepsine vâdolunan yerdir.Cehennemin yedi kapısı vardır (her kapı, bir öncekinden daha aşağıdadır).Onlardan her kapı için birer gurup ayrılmıştır (her kapı için İblis'e uyanlardan bir bölüm vardır)."[3]

Müfessir Şenkîti -Allah ona rahmet etsin- bu âyetleri tefsir ederken şöyle demiştir:

"Allah Teâlâ, İblis'in Âdem oğlunu saptırmasını zikrettiği her âyette, İblis'in ve ona uyan herkesin cehennemde olduğunu açıklamıştır. Nitekim burada şöyle buyurmuştur. 'Cehennem mutlaka onların (İblis ve ona uyanların) hepsine vâdolunan yerdir.Cehennem yedi kapısı vardır...." [4]

3. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

[قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ * لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ] سورة ص: ٨٤ – ٨٥

"Allah buyurdu ki: Doğrusu -ki ben, doğrudan başka bir şey söylemem-, cehennemi mutlaka sen (ey İblis) ve sana uyanların hepsiyle dolduracağım!"[5]

4. Allah Teâlâ, cinlerin şöyle dediklerini haber vermiştir:

[وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا . وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا] سور الجن: ١٤ – 15]

"İçimizde Allah'a teslimiyet gösterenler de var, hak yoldan sapanlar da var.Her kim, Allah'a teslimiyet gösterirse, işte onlar doğru yola (hidâyete) yönelenlerdir.Hak yoldan sapanlara gelince, onlar cehenneme odun (yakıt) olmuşlardır." [6]

İkincisi: Ateşten yaratılmış olduğu halde, İblis'in cehennemde nasıl azap göreceğine gelince, buna şöyle cevap verilir:

Topraktan yaratılmış olmalarına rağmen insanların hâlâ toprak olmadıkları gibi, cinlerin de ateşten yaratılmış olmaları, onların hâlâ ateş olduklarını gerektirmez.

Ebu'l-Vefâ b. Akîl bu konuda şöyle demiştir:

"Allah Teâlâ, insanı, toprağa, çamura ve pişmiş çamura izâfe etmesine bağlı olarak şeytanları ve cinleri de ateşe izâfe etmiştir.Bununla insanın aslının çamur olduğu kastedilmiştir.Hakikatte insan toprak değildir. Fakat topraktan idi. Aynı şekilde cinlerin aslı da ateş idi." [7]

İnsanlar topraktan yaratıldıklarına, az bir toprağın insanlara eziyet verebildiğine, toprağın altında kalanların öldüklerine ve topraktan yapılan bir çanak veya çömlekle insanlara vurduğunuzda o

çanak veya çömleğin insanları yaralayabileceğine veya öldürebileceğine göre, aynı şekilde cinlerin de ateşten yaratılmış olmalarına rağmen cehennem ateşiyle azap olunacaklarının garipsenmemesi gerekir.

Allah Teâlâ, cinleri ateşten yaratmıştır. Fakat onlar şimdi ateş değillerdir. Bunun delilleri pek çoktur. Bu delillerden bazıları şunlardır:

1. Âişe'nin -Allah ondan râzı olsun- haber verdiğiğine göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- birgün sabah namazını kılarken şeytan kendisine gelmişti. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şeytanı tutup yere yıkmış ve boğazını sıkmaya başlamıştı.

Nitekim Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu olayı şöyle haber vermektedir:

"Öyle ki şeytanın dilinin soğukluğunu ellerinde (başka bir rivâyette dilinden akan salyasını şu iki -baş ve işaret- parmağımın arasında) hissettim. Şayet kardeşim Süleyman -aleyhisselâm-'ın duâsı olmasaydı, insanlar görsünler diye onu tutup sabaha kadar (mescidin bir direğine) bağlardım." [8]

2. Ebu'd-Derdâ'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre,

قَامَ رَسُولُ اللَّهِ عَ فَسَمِعْنَاهُ يَقُولُ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ، ثُمَّ قَالَ: أَلْعُنُكَ بِلَعْنَةِ اللَّهِ -ثَلَاثًا- وَيَسْطِرُّ يَدَهُ كَأَنَّهُ يَتَنَاوَلُ شَيْئًا. فَلَمَّا فَرَغَ مِنَ الصَّلَاةِ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَدْ سَمِعْنَاكَ تَقُولُ فِي الصَّلَاةِ شَيْئًا لَمْ نَسْمَعْكَ تَقُولُهُ قَبْلَ ذَلِكَ وَرَأَيْنَاكَ بَسَطْتَ يَدَكَ؟ قَالَ: إِنَّ عَدُوَّ اللَّهِ إِبْلِيسَ جَاءَ بِشِهَابٍ مِنْ نَارٍ لِيَجْعَلَهُ فِي وَجْهِي، فَقُلْتُ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ قُلْتُ: أَلْعُنُكَ بِلَعْنَةِ اللَّهِ التَّامَّةِ فَلَمْ يَسْتَأْخِرْ [ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ أَرَدْتُ أَنْ أَخْذَهُ، وَاللَّهِ لَوْلَا دَعْوَةُ أَحِينَا سُلَيْمَانَ لَأَصْبَحَ مُوتَقًا يَلْعَبُ بِهِ وَوَدَانَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ] رواه مسلم

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- namaz kılarken onun şöyle dediğini işittik: Senden Allah'a sığınırım. Sonra şöyle üç defa: Seni Allah'ın lânetiyle lânetliyorum dedi ve sanki bir şey alıyormuş gibi elini açtı. Namazı bitirince kendisine dedik ki: Ey Allah'ın elçisi! Namaz kılarken senin daha önce hiç duymadığımız bir şeyler söylediğini işittik ve elini açtığını gördük. Buyurdu ki: Şüphesiz yok ki Allah'ın düşmanı İblis, yüzüme atmak üzere bir ateş parçasıyla geldi. Bunun üzerine ben de ona üç defa: Senden Allah'a sığınırım, dedim. Sonra: -Üç defa- seni Allah'ın tam lânetiyle lânetliyorum, dedim. Ama yine de geri çekilmedi. Sonra onu tutup bağlamak istedim. Allah'a yemin olsun ki şayet kardeşimiz Süleyman -aleyhisselâm-'ın duâsı olmasaydı, Medine halkının çocukları

onunla oynasınlar diye sabaha kadar bağlı kalırdı." [9]

Bu iki hadisten, cinlerin şimdi ateş olmadıklarını anlamış oluyoruz. Buna delâlet eden şey, birinci hadiste olduğu gibi, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şeytanın dilinin soğukluğunu elinde bulmasıdır.

Şayet şeytan ateşten yaratılma hali üzere olsaydı, elinde bir ateş parçasıyla gelip de Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yüzüne tutmasına ihtiyaç duymazdı.

Yine, Medine'nin çocukları şeytanla oynamaya güç yetiremezlerdi.

3. Delillerden birisi de Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu sözüdür:

[إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِّ] متفق عليه

"Şüphesiz ki şeytan, kanın insanın damarlarında dolaştığı gibi, o da insanın damarlarında dolaşır." [10]

Şayet şeytan ateş olsaydı, şeytanın insanın içinde olmasından dolayı insanın yanması gerekirdi. Böylelikle şeytanın ateş olması ile şeytanın ateşten yaratılmış olması arasındaki fark açıkça ortaya çıkmış olur.

Farzedelim ki şayet şeytan şimdi ateş olsaydı, Allah Teâlâ ona cehennem ateşiyle azap etmek isteseydi, şüphe yok ki Allah Teâlâ'nın her şeye gücü yeter. Hiçbir şey O'nu âciz bırakamaz.

Yine de en iyisini Allah Teâlâ bilir.

[1] A'râf Sûresi: 12-18

[2] Taberî Tefsiri, cilt: 8, sayfa: 139

[3] A'râf Sûresi: 12-18

[4] Edvâu'l-Beyân Tefsiri, cilt: 3, sayfa: 131

[5] Sâd Sûresi: 84-85

[6] Cin Sûresi: 14-15

[7] "Âlemu'l-Cinni ve's-Şeyâtîn" , sayfa: 58 vasıtasıyla "Laktu'l-Mercân fî Ahkâmi'l-Cân", sayfa: 33

[8] Nesâî, Sünen-i Kübra, cilt:6, sayfa: 442, İbn-i Hibban 'hadis, sahihtir, demiştir.Cilt:6, sayfa: 115

[9] Müslim, hadis no: 542

[10] Buhârî, hadis no: 1933, Müslim, hadis no: 2175